

АКЦЕНТНА ГРАФІКА КНИЖКОВОГО МОДУЛЯ

Усе, врешті, складається так, що підходить, наближається, ба навіть навалюється час, коли людина рефлексуюча, людина інтелектуальної організації починає відчувати всіма фібрами свого ества, що конче потрібна ідея, без неї не вистачає життєвої та змістової наповненості. Необхідна та цільова, лейтмотивна і, мовити б, довгограюча ідея, що вибудовуватиме і структуруватиме семантичні сходи її діяльності. Така поліфонічна ідея знаходить своє предметне оприявлення у книжковому циклі Сергія Колісника й Тетяни Яровенко про Володимира Винниченка.

Книжковий цикл має ознаки модульної конструкції. У ній вирізняється основоположна, базова книжка “Володимир Винниченко: “Бо я – українець”, що сформувала напрям дослідження й окреслила основні ракурси-питання. До неї кріпляться наступні книжки: “Володимир Винниченко: ВІД ЄЛИСАВЕТА ДО МУЖЕНА”, “Володимир Винниченко: УТВЕРДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОСТІ”, “Володимир Винниченко: ЖІНКИ У ТВОРЧОСТІ Й ЖИТТІ”, “Володимир Винниченко: ЖІНКИ У ТВОРЧОСТІ Й ЖИТТІ (видання друге, перероблене і доповнене)”, що продовжують і розширюють розгляд питань-ракурсів, заявлених і репрезентованих опорною книжкою. Увесь цей модуль спрямований

на те, щоб намітити і втілити різні образи / іпостасі / ампуа В. Винниченка – письменника, політика, особистості. У центрі книжкового модуля окреслено життємодель і висловлено життєексперимент Винниченка, узяті від самого народження й аж до останніх років.

Жанрову своєрідність свого книжково-модульного проекту Сергій Колісник і Тетяна Яровенко визначають як “дайджест-конспект життя і творчості за матеріалами досліджень”, репрезентованих іменами науковців, журналістів, письменників, учителів, дослідників-краєзнавців. Проте жанрова природа проекту значно строкатіша й відверто вибивається

із формату дайджест-конспекту. До книжкового модуля ввійшли також твори В. Винниченка, твори чи інші тексти (спогади, рефлексії) тих, хто працювали в одному з ним літературно-художньому періоді, тексти письменників інших культурних зрізів, розробки уроків із вивчення життєдіяльності Винниченка, бібліографічна інформація зі сфери винниченкіани. Якщо все це узагальнити, то проект виформовують три провідні складники (студії про Винниченка, його різножанрові і різноаспектні твори, твори інших письменників) його сучасників і не тільки. Стає зрозуміло, що надто велемовна й тому непевна дефініція “дайджест-конспект життя і творчості за матеріалами досліджень”, як і сам опорний термін “дайджест-конспект”, досить приблизні й не передають жанрової специфіки книжкового модуля, сформованого Сергієм Колісником і Тетяною Яровенко.

Під спільною палітуркою зазвичай скомпоновані, сказати б, ментально різні тексти або їхні фрагменти – наукові (літературознавчі й лінгвістичні), художні (прозові, драматичні, поетичні), публіцистичні, епістолярні, дослідницько-популярні, ба навіть навчальні. Серійно-книжковий модуль увібрав у себе ознаки підручника, хрестоматії, посібника, довідника, цитатника, наукового збірника, бібліографічного покажчика. Він наполегливо оприявнює сумлінну спробу інформативної майже-все-охопності того, що має стосунок до особи й доби В. Винниченка. Це суцільний текстово-жанровий мікс, вельми властивий для нинішнього стилю мислення й формовтілення, формореалізації.

Визначаючись із побудовчою концепцією свого книжкового модуля, Сергій Колісник і Тетяна Яровенко вдаються до досить ефектного і, сказати б, дзвінкого кроку – маніфестують застосування в ньому “авторського композиційного прийому пуантилізму” [5, 27]. Безперечно, вкидання у книжково-літературні технології дещо екзотичного терміна “пуантилізм” виглядає привабливою та обнадійливою справою. Нові поняття освіжають, коригують, поглиблюють, модернізують, а то й

революціонізують процес мислення, а вектори мислення завжди позначаються на трансформаціях дійсності. Тому на цьому ажурно-романтичному понятті зупинимось докладніше.

Термін “пуантилізм” постав на основі французької форми “pointillisme”, буквально значення якого – “точковість”, а сам термін походить від слова “point”, що у французькій означає “точка”. Пуантилізм – це мистецький феномен, що виник як реформаторський стилістичний напрямок у живописі кінця XIX ст. Його сутність – пошук нових засад малярської комунікації і технології малярського письма. Пуантилізм заявив про себе в середині 1880-х рр., серед його найвідоміших представників – французькі художники Жорж-П’єр Сьора і Поль Сіньяк. Із спресованою компактністю прокоментував особливості цього мистецького феномену Сергій Михида, розмірковуючи над книжковою серією Сергія Колісника і Тетяни Яровенко: “Автори проекту, за їх коментарем, використали у своїй роботі художній прийом живопису – пуантилізм: писання розрізненими чіткими мазками у вигляді крапок або дрібних квадратів, які наносять на полотно чисті фарби з розрахунком на їхнє оптичне змішування в оці глядача.

Системність і безпристрасність методів пуантилізму, подрібненість живописної поверхні, локальність і яскравість кожного кольору не заважали використовувати пуантилістську техніку і в інтенсивних, контрастних за колоритом пейзажах Поля Сіньяка й Анрі Кросса, і в тонко нюансованих, узагальнених, майстерно вибудованих полотнах Жоржа Сьора..., і в портретних і жанрових об’ємно-просторових композиціях Тео ван Рейсселберге та Джованні Сегантини” [1, 5-6].

А ось як колористику пуантилістської стилістики передав Костянтин Паустовський, який, до речі, навчався в Києві, працював у Катеринославі, Юзівці, Одесі, провівши на українських теренах загалом понад два десятки років, який написав повісті про видатних художників (темпераментно психологічну “Орест Кипренский” та ностальгійно відверту “Исаак Левитан”) і який, між

іншим, за свідченням його біографів, був номінантом і реальним претендентом на Нобелівську премію в середині 1960-х рр. Відтворював враження від творчості “старика Синьяка”, якого уже за життя сприймали як маляра-класика і який був сучасником російського письменника, Паустовський у повісті “Черное море” [6, 102].

Пуантилізм інколи позначають й іншим терміном – “дивізіонізм”, що походить від французької форми “division” (“розподіл”) і позначає таку систему живопису, що ґрунтується на наукових засадах розподілу складного кольорового тону на чисті кольори, які передаються на полотні чітко відокремленими мазками однотипової геометричної структури з тим, щоб при сприйнятті цих мазків утворювався цілісний і головне живий образно-фігурний та художньо-колеристичний ефект.

Повертаючись до тези про втілення у книжковому проекті “авторського композиційного прийому пуантилізму”, існують підстави вважати, що вона виглядає мало переконливою. Пуантилізм як техніка креативного мислення заснована на використанні однорідної та одновимірної фактури, а у книжковому про-Винниченковому модулі розміщені тексти різнохарактерної спрямованості, різножанрового статусу й навіть різних “формальних кондицій” – від лаконічних віршів до зовсім не лаконічних п’єс. На нашу думку, апелювання авторів проекту до пуантилізму як композиційної основи поданого ними книжкового модуля становить ефектний образний вислів, вияв термінологічно-метафоричної гри, властивої стилістиці й риториці нинішнього часу.

Автори проекту використали вельми апробований, доволі тривіальний і, сказати б, елементарний побудовчий принцип – монтаж найрізномірніших текстів або їх фрагментів, безпосередньо пов’язаних або хоч якось дотичних до “території Винниченка”. Чи зумовив цей монтаж виникнення, створення “ефекту пуантилізму”, себто оновленого або модернізованого сприйняття персони й художньої діяльності Винниченка? Навряд чи. Ракурси, в яких він подається, окреслюється,

потрактуюється, не спонукають до нової чи новотрансформованої оптики на його життєтворчість, навіть більше, наполегливо й послідовно віддаляють від неї. Позаяк потрактування Винниченка не виходить за береги сформованого культурологічного мейнстріму.

Книжковий навколо-Винниченковий модуль, сконструйований та зібраний Сергієм Колісником і Тетяною Яровенко, позначений виразними регіональними координатами. У ньому постійно відтінюється, акцентується внесок кіровоградської творчої та інтелектуальної громади в культурно-дослідницький портал винниченкіани. Фактажна наповненість модуля акцентована концептуальною регіоноцентричністю, тобто ідеться про багатовимірні й багатоаспектні розповіді про одного з найвідоміших людей Кіровоградщини, що виразно подано в контенті книжок “Володимир Винниченко: “Бо я – українець” і “Володимир Винниченко: ВІД ЄЛИСАВЕТА ДО МУЖЕНА”. Усе це прозоро корелює з інформаційною місією регіональних студій, серед цілей яких – “просування” знакових, неординарних, емблематичних персон свого регіону. Життєпис і дослідження визначних постатей своєї “малої батьківщини” – це своєрідна духовна регіонограма, що підносить самотутній статус виокремленого територіального ареалу і “працює” на його утвердження як самоцінного соціоетнічного й соціоментального явища.

Те, що регіоноспрямовані знаки, акценти, інтенції відверто проступають у книжковому модулі Сергія Колісника й Тетяни Яровенко, цілком закономірно. Україна – багатоцентричне, багатополусне утворення з регіональними домінантами. Регіональні змісти в українському способі життя визначають чимало соціодуховних, свідомісних і етико-поведінкових цінностей. Більше того, регіональні пріоритети в конкретних українських реаліях нерідко виявляються настійливішими, впливовішими, дієспроможнішими, ніж загальнонаціональні або як такі, що декларуються як пан-національні. Українська ментальна матриця нерідко

ідентифікує людину за її регіональною належністю. Відчуття своєї “регіональної крові” в української людини передається генетично, це один з її найсталіших спадків, це гіперактивний, ба навіть буремний генокод, що впливає на її характер думання і життєсприйняття, на її ставлення до іншого, до себе і на вектори її самоусвідомлення. Регіональна пам’ять зазвичай стає основою або значущим складником як особистої, так династичної і родової пам’яті. “Регіональні голоси” впливають на відчуття, розуміння українською людиною специфіки минувшини й сучасності. На нашу думку, не прозвучить образним перебільшенням думка про те, що майже кожен українець має, так би мовити, внутрішнє громадянство, співвідносячи свій ментальний простір із цінностями конкретного регіону.

Книжковий модуль Сергія Колісника й Тетяни Яровенко виходить за межі традиційного краєзнавства, позначеного рисами інтуїтивно-дослідницького інтересу до особливостей свого виокремлено взятого регіону. Він цілком вписується у формат регіоналістики, у якій спостерігається тяжіння до концептуальної систематики регіонозначущої інформації і посилення сектору наукової версійності, інтерпретаційності. Він майже готовий увійти у сферу регіонології, щоб виконати роль фактажного матеріалу й теоретично-інтелектуального чинника розвою гуманітарної доктрини історії і перспектив Кіровоградщини. А розвиватимуться інтелектуальні ресурси регіонів – розвиватимуться й різні грані, аспекти загальноукраїнської дійсності.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Володимир Винниченко*: “Бо я – українець”: Дайджест-конспект життя і творчості за матеріалами досліджень Володимира Панченка. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2011. – 521 с.
2. *Володимир Винниченко*: ВІД ЄЛИСАВЕТА ДО МУЖЕНА: Дайджест-конспект життя і творчості за матеріалами досліджень В. Панченка, Г. Клочека, В. Марка, С. Михиди, О. Гольник, С. Присяжнюк та ін. – Кіровоград: Поліграф-Сервіс, 2013. – 424 с.
3. *Володимир Винниченко*: ЖІНКИ У ТВОРЧОСТІ Й ЖИТТІ: Дайджест-конспект життя і творчості за матеріалами досліджень В. Панченка, С. Михиди та ін. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. – 360 с.
4. *Володимир Винниченко*: ЖІНКИ У ТВОРЧОСТІ Й ЖИТТІ: Дайджест-конспект життя і творчості за матеріалами досліджень В. Панченка, С. Михиди, А. Мороз та ін. – Видання друге, перероблене і доповнене. – Кіровоград: Поліграф-Сервіс, 2013. – 360 с.
5. *Володимир Винниченко*: УТВЕРДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОСТІ: Дайджест-конспект життя і творчості за матеріалами досліджень В. Панченка, Г. Клочека, С. Михиди та ін. – Кіровоград: Поліграф-Сервіс, 2013. – 432 с.
6. *Паустовский К.* Лавровый венок / Составитель Г.А. Арбузова. – М., 1985. – С. 102.

Отримано 8 лютого 2015 р.

Ярослав Голобородько
м. Херсон

